

Wormerland op weg naar de Toekomst

Een bestuurlijke verkenning met behoud van het succes uit het verleden

GROENLINKS
WORMERLAND

1 Inhoud

1	Inhoud	2
2	Doel en doelgroepen notitie	4
3	Geschiedenis en ontwikkeling van OVER-gemeenten.....	5
3.1	Scheurtjes in de samenwerking.....	6
3.2	Organisatie in nood	6
3.3	Derde crisis OVER-gemeenten	6
3.4	Somber vooruitzicht in Begroting voor 2021-2024	7
3.5	Samenwerking colleges Wormerland en Oostzaan.....	7
4	Visie vanuit de Provincie	8
4.1	Rapport Bandell	8
4.2	Bestuurskrachtonderzoek/zelfevaluatie op verzoek van provincie Noord-Holland	8
5	Visie vanuit de gemeenteraad Wormerland	10
6	Visie vanuit het ambtelijk apparaat OVER-Gemeenten	12
7	Visie vanuit onze inwoners.....	14
7.1	Financiën	14
7.2	Continuïteit en flexibiliteit.....	15
8	Opties voor de toekomst van de gemeente Wormerland	16
8.1	Wormerland als zelfstandige gemeente	16
8.2	Uitbreiding ambtelijke samenwerking OVER-gemeenten.....	17
8.3	Federatie-gemeente van Landsmeer, Oostzaan, Waterland en Wormerland.....	17
8.4	Ambtelijke samenwerking met BUCH	18
8.5	Bedrijfsvoeringsorganisatie	19
8.6	Fusie met Zaanstad.....	19

8.7	Bestuurlijke fusie met Landsmeer, Oostzaan en (Waterland)	19
9	Visie GroenLinks bestuurlijke toekomst Wormerland	20
9.1	Voortzetting Over-gemeenten met Oostzaan.....	20
9.2	Uitbreiding Over-gemeenten met Landsmeer/Waterland	21
9.3	Federatie-gemeente Landsmeer, Oostzaan, Wormerland, Waterland	21
9.4	Fusie van de gemeenten Landsmeer, Oostzaan, Wormerland, Waterland	22
10.	Welke toekomst ziet GroenLinks voor de gemeente Wormerland	

2 Doel en doelgroepen notitie

De bestuurlijke ontwikkelingen en de toekomst van de gemeente Wormerland komen in een stroomversnelling. Inwoners en politiek moeten met elkaar in gesprek over hoe zij de toekomst van onze gemeente voor zich zien. De ontwikkelingen bij gemeenten in de regio, de financiële situatie van onze eigen gemeente en de druk die de provincie opvoert, maken dat we dit gesprek niet langer kunnen uitstellen. Blijven we zelfstandig en tegen welke prijs? Is de ambtelijke fusie tussen Oostzaan en Wormerland in OVER-Gemeenten nog wel van deze tijd? En is fusie met andere gemeenten op termijn noodzakelijk? Of zijn er nog andere mogelijkheden om regie te houden over onze eigen voorzieningen?

GroenLinks Wormerland doet als eerste politieke partij een aanzet om deze discussie op gang te brengen door deze whitepaper uit te brengen. Zie het als een analyse van de situatie waarin wij terecht zijn gekomen. Maar ook als een opsomming van alternatieven die we met elkaar, inwoners, ondernemers en instellingen samen met de politiek moeten bespreken. Zodat we koers zetten naar een mooie toekomst.

Deze visie is tot stand gekomen door de inbreng van fractiegenoten van onze partij. Er is veelvuldig overleg geweest met omliggende gemeenten, het bestuur en met vertegenwoordigers van de provinciale afdeling. Gedegen, op feiten berust en met links naar informatie bronnen om onze visie te ondersteunen. Maar vooral bedoeld om de discussie aan te gaan.

Wormerland
November 2020

GroenLinks Wormerland
Elly Fens Fractie gemeenteraad
Jan Stevens voorzitter bestuur

3 Geschiedenis en ontwikkeling van OVER-gemeenten

De gemeente Wormerland is in 1991 ontstaan uit een fusie tussen de gemeenten Wormer (Wormer/Oostknollendam en Spijkerboor), Wijdewormer en Jisp. Na deze fusie heeft het gemeentebestuur van de nieuwe gemeente Wormerland de Contact Commissies in het leven geroepen; een extra volks vertegenwoordigende laag om het contact en de afstand tussen gemeentebestuur en bewoners in de kleine kernen te overbruggen.

In 2009 is de gemeente Wormerland een ambtelijke fusie aangegaan met de gemeente Oostzaan. De naam van de gezamenlijke ambtelijke organisatie is OVER-gemeenten. Tijdens de aanloop naar de ambtelijke fusie heeft ook de gemeente Landsmeer meegesproken maar deze is op het laatste moment toch afgehaakt.

OVER-gemeenten start enthousiast in 2009. De 2 burgemeesters van Wormerland en Oostzaan kunnen goed samenwerken. De gemeentesecretarissen van Wormerland en Oostzaan fungeren bij afwisseling als directeur van de nieuwe ambtelijke organisatie. De neuzen van de ambtenaren staan dezelfde kant op. Zij zien perspectief en carrièreontwikkeling in het verschieft. Via OVER-gemeenten beogen beiden gemeenten continuïteit en kwaliteit van dienstverlening te kunnen realiseren, maar wel met behoud van de 'couleur locale'. Met de samenwerking streeft men ook een besparing op de kosten van de ambtelijke organisatie na.

De taken van de gemeenten veranderen en nemen daarna snel toe. Bezuinigingen na de financiële crisis in 2008, de decentralisatie van het sociaal domein per 2015, de invoering van de omgevingswet formeel per 2022 en de energietransitie die in 2019 wordt gestart. Al deze taken vergen veel capaciteit en slagkracht van de ambtelijke organisatie. Regionale samenwerking is meer en meer vereist. De inkoop van WMO en Jeugdzorg in het Sociaal Domein wordt regionaal uitgevoerd met soms wel 14 gemeenten om slagkracht en onderhandelingskracht te krijgen. De Regionale Energie Strategie (RES) is een project dat met de 8 gemeenten in Zaanstreek-Waterland wordt uitgevoerd. Onderwijs is belegd in gemeenten-overstijgende koepels waarbij Purmerend en Zaanstad de regie voeren. In de Metropool Regio Amsterdam (MRA) wordt onder meer de koers m.b.t.

woningbehoefte/ontwikkeling schone economie/regionaal mobiliteitssysteem uitgezet; afspraken m.b.t. openbaarvervoer lopen via de GR Vervoerregio Amsterdam. Voor afval is de gemeente samen met vele andere gemeenten aandeelhouder in de HVC Alkmaar. Milieutoezicht en Handhaving wordt belegd bij ODIJmond en politie, brandweer en crisisbestrijding bij de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland. Voor het innen van de belastingen wordt in 2012 via een gemeenschappelijke regeling een beroep op Concensus gedaan.

Een stevige ambtelijke organisatie is meer en meer nodig om nieuwe en bestaande taken goed te kunnen uitvoeren en de uitbesteedde taken te kunnen regisseren. Problemen in de ambtelijke organisatie blijven echter niet uit.

3.1 Scheurtjes in de samenwerking

In 2014 ontstaan de eerste haarscheurtjes. Zowel in Wormerland als Oostzaan treden nieuwe gemeentesecretarissen aan, die als directie van OVER-gemeenten niet met elkaar samen kunnen werken. Oostzaan krijgt in 2014 een nieuwe burgemeester. De bestuurlijke en ambtelijke samenwerking stagneert. Een aanpassing van de stemverhouding in de gemeenschappelijke regeling wordt besproken maar de regeling blijft na wederzijdse instemming onveranderd.

3.2 Organisatie in nood

In 2016 ontstaan problemen in de ambtelijke organisatie. Er zijn capaciteitsproblemen en er is sprake van een hoog ziekteverzuim 7,9% (landelijk gemiddelde 5,3%). Er zijn oplopende kosten van inhuur, 2015 11,0% en 2016 9,9%. Het managementteam besluit op te stappen. De beide colleges besluiten dat OVER-gemeenten [moet worden doorgelicht](#) door een extern adviesbureau. De adviezen zijn stevig: de aansturing met twee gemeentesecretarissen (directeuren) is als twee kapiteins op een schip. De kracht van Samen is door de vele wisselingen in ambtelijk en bestuurlijk leiderschap verdwenen. De organisatie heeft op veel terreinen te weinig capaciteit en kwaliteit. Er komt een verbeterplan voor OVER. OVER-gemeenten gaat per 2018 verder onder een eenhoofdige directie en een nieuw sterk Managementteam wordt aangetrokken. Versterking van ICT en interne opleidingen van het ambtenaren apparaat is vereist. Doorontwikkeling van de gemeenschappelijke regeling die aan OVER ten grondslag ligt is wenselijk, maar blijft uit. De stemverhouding in het bestuur van OVER blijft ongelijk ten nadele van Oostzaan, maar in [de financiële bijdrage](#) van de gemeenten is ook een groot verschil: Wormerland betaald voortaan 62% van de kosten voor OVER en Oostzaan 38% (was 60-40). Hiermee kan OVER weer bouwen aan een betere toekomst.

3.3 Derde crisis OVER-gemeenten

Medio 2019 ontstaat er tussen de colleges een verschil van mening over de directievoering van de ambtelijke organisatie. [De verstandhouding is duurzaam verstoord door verschil van inzicht](#). Medio 2020 leidt dit tot het vertrek van de per 1 januari 2019 aangetreden directeur van OVER-gemeenten. Vervolgens zeggen alle leden van het managementteam hun baan op. Ook ambtenaren op sleutelposities vertrekken of geven aan te willen vertrekken. Een bezuinigingsoperatie die de gemeenteraad van Oostzaan in 2019 eenzijdig aan OVER heeft opgedragen heeft geen gevolg gehad. Sterker, een financiële impuls is nodig om de taken waar OVER voor staat naar behoren te kunnen uitvoeren. Het takenpakket voor gemeenten is inmiddels uitgebreid met de energietransitie, de financiële uitdagingen in de jeugdzorg en voorbereidingen voor de omgevingswet; maar ook op het gebied van financiële controle, ICT en gegevens beveiliging zijn forse financiële injecties nodig. Vacatures blijken onmogelijk ingevuld te kunnen worden als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt; alsook door het feit dat goede ambtenaren hogere salarissen kunnen verdienen bij omliggende

grotere gemeenten. Dit resulteert eind september 2020 in zo'n 30 vacatures op een personeelsbestand van 150 FTE.

3.4 Somber vooruitzicht in Begroting voor 2021-2024

De [begroting voor de jaren 2021-2024](#) laat inmiddels een somber beeld zien. De jarenlange overschotten op de begroting van de gemeente zijn omgedraaid in structurele tekorten. De gespaarde reserves verdwijnen als sneeuw voor de zon. De begroting staat onder druk door de steeds maar oplopende kosten voor Jeugdzorg maar ook de uitgaven voor WMO dreigen op te lopen als gevolg van kabinetsbesluiten in 2019. De rijksbijdrage loopt terug en de financiële eisen die de ambtelijke organisatie vraagt zullen de komende jaren versneld oplopen.

Het gemeentebestuur ziet zich genoodzaakt om een forse verhoging van de OZB-belasting op te leggen om de financiële tegenvallers op korte termijn op te vangen. Een bezuinigingsraad met inwoners in 2021 zal vermoedelijk betekenen dat onze voorzieningen als zwembad, sporthallen, dorpshuizen en cultureel werk stevig moeten bezuinigen en ernstig onder druk komen te staan.

Voorzichtig wordt de vraag in de gemeenteraad gesteld hoe lang dit nog zo door kan gaan. Is Wormerland naar de toekomst toe nog wel voldoende in staat om zich zelfstandig te redden en tegen welke prijs?

3.5 Samenwerking colleges Wormerland en Oostzaan

Bij het aantreden van de nieuwe colleges in 2018 ontstond een verschil van mening over de stemverhouding in de Gemeenschappelijke Regeling OVER (Wormerland 4 stemmen/1 per collegelid en Oostzaan 3/1 per collegelid) en het functioneren van de nieuwe directeur OVER. De stemverhouding is sinds aanvang OVER niet veranderd in de gemeenschappelijke regeling en heeft in de periode vóór 2018 nimmer tot problemen geleid (zo ook niet in de collegeperiode 2014-2018). Er werd immers op basis van vertrouwen en consensus samengewerkt. Oostzaan wenste echter een gelijke stemverhouding ondanks het verschil in financiële inbreng van beide gemeenten in OVER. De verschillen van inzicht tussen de 2 colleges blijken onoplosbaar en leiden in 2020 tot een vertrouwensbreuk tussen de beide colleges. Een in 2020 gestart [mediation-traject](#) om de verschillen in met name de bestuursstijl te overbruggen leidt onvoldoende tot verbetering. Het gezamenlijke toekomstperspectief verdwijnt. Het College van Oostzaan [informeert de Commissaris van de Koning](#) en deze nodigt de colleges uit voor een gesprek. In het voorjaar van 2020 treedt in Wormerland een nieuwe burgemeester toe tot het gemeentebestuur. Na de zomer van 2020 meldt de burgemeester van Oostzaan zijn termijn begin 2021 niet te willen verlengen.

4 Visie vanuit de Provincie

4.1 Rapport Bandell

Al verschillende malen heeft de provincie de afgelopen jaren aangedrongen op gemeentelijke fusies en herindelingen. De handschoen is in 2014 opgepakt door de burgemeesters van Zaanstad en Purmerend. Het [rapport Bandell](#) van december 2014 heeft de inhoudelijke en bestuurlijke opgaven voor de regio en de positie van kleine gemeenten in Zaanstreek/Waterland onderzocht. Bandell concludeert dat de steden Zaanstad en Purmerend meer de verantwoordelijkheid op inhoud, samenwerking en leiderschap moeten nemen en dat op termijn het goed zou zijn als de totale regio zou samensmelten tot één gemeente (zo nodig 2 gemeenten) teneinde zo een belangrijke rol te kunnen spelen in de MRA. GroenLinks Wormerland heeft in januari 2015 [een eigen reactie](#) gegeven op het rapport van Bandell.

4.2 Bestuurskrachtonderzoek/zelfevaluatie op verzoek van provincie Noord-Holland

In 2018 stelde de provincie Noord-Holland de bestuurskracht van Wormerland en Oostzaan aan de orde. Gevraagd werd om een bestuurskrachtonderzoek, en wel gezien tegen de achtergrond van de bestuurlijke verhoudingen in de regio Zaanstreek-Waterland. De provincie drong aan op een onafhankelijk bestuurskrachtonderzoek. De opdracht van de provincie heeft geleid tot een [zelfevaluatie-onderzoek](#) met als centrale vraag:

Zijn Oostzaan en Wormerland, inclusief hun samenwerking in OVER-gemeenten voldoende krachtig om hun zelfstandigheid te behouden?

GroenLinks heeft van meet af aan vraagtekens gezet bij de opzet van het zelfevaluatie-onderzoek. De gemeenten hebben het onderzoek grotendeels zelf uitgevoerd en zijn daarbij begeleid door onderzoeksbureau WagenaarHoes. De algemene conclusie van het onderzoek is, dat het functioneren van beide gemeenten *op dit moment* (2019) geen aanleiding geeft om de zelfstandigheid ter discussie te stellen. Gesteld wordt dat de schaal van de ambtelijke samenwerking beperkingen mee brengt. Schaalvergroting zal op de lange termijn voordelen opleveren. De governance tussen

beide gemeenten staat thans ter discussie. Belangrijk is dat beide gemeenten dezelfde richting kiezen om het voordeel van OVER te borgen en verder op te voeren. De duurzaamheid van de bestuurlijke kwaliteit vraagt aandacht. De kracht van de gemeenteraden kan worden vergroot. Verdere schaalvergroting in de regio maakt beide gemeenten kwetsbaarder (m.n. de keuzes van Landsmeer en Waterland). Verdere samenwerking met de omgeving kan de kwetsbaarheid verminderen.

De provincie Noord-Holland omschreef het rapport als een beschrijving van beide gemeenten en hun ambities en vond het rapport te weinig analytisch en abstract. De conclusies en aanbevelingen hebben niet die mate van onderbouwing en concreetheid waar in de onderzoeksopzet om gevraagd werd. De commissaris van de koning heeft [in een gesprek met beide colleges](#) zijn teleurstelling uitgesproken over het ontbreken van openheid van zaken en het gegeven dat van samenwerking binnen OVER een te rooskleurig beeld is neergezet. De zorgen over de duurzame toekomstbestendigheid van beide gemeenten zijn bij de provincie na de zelfevaluatie alleen maar toegenomen. [De provincie heeft onvoldoende vertrouwen in de samenwerking tussen beide gemeenten](#), gezien de problemen bij de directievoering, bij de kwaliteit van de producten en bij de structuur van het construct; het is lastig voor OVER als organisatie als beide opdrachtgevers zo verschillend zijn en denken, aldus de commissaris. Het zelfevaluatie onderzoek is inmiddels achterhaald gezien de structurele problemen die zijn ontstaan in 2019/2020 bij OVER en tussen de beide colleges.

5 Visie vanuit de gemeenteraad Wormerland

De gemeenteraad van Wormerland heeft zich nooit diepgaand uitgesproken over de bestuurlijke toekomst van de gemeente en haar plek in de regio. Op het rapport van Bandell hebben enkele fracties wel een reactie gegeven maar altijd vanuit de wens om als gemeente bestuurlijk zelfstandig te blijven. Alleen GroenLinks durfde daar een ander geluid te geven: “[samenwerken als het kan, fuseren als het moet](#)”.

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 is Bestuurlijk Toekomst geen verkiezingsitem geweest. Bij de coalitievorming is afgesproken dat een nadere verkenning van ambtelijke samenwerking noodzakelijk is maar altijd vanuit het gegeven dat de gemeente zelfstandig moet blijven. Ook D66 (in 2018 toegetreden tot de gemeenteraad) vraagt zich al enige tijd hardop af of een zelfstandig Wormerland nog wel toekomst heeft. Geen van de andere landelijke partijen (PvdA, CDA, VVD) laat zich uit over de toekomst, liever vermijden zij het gesprek. De lokale partijen POV en VLW zullen vanzelfsprekend altijd voor lokale zelfstandigheid blijven strijden. En de POV verbiedt elke partij om over iets anders te praten omdat dit “unaniem zo is afgesproken”.

Pas in de aanloop naar een raadsconferentie in het voorjaar van 2019 is er ruimte gegeven om met elkaar in debat te gaan over de bestuurlijke toekomst. Deze conferentie die de raden van Oostzaan en Wormerland samen belegden, vormde ook de opmaat naar het bestuurskrachtonderzoek voor de provincie. Er zijn ter oriëntatie naar alternatieven voor de samenwerking in OVER, door raadsleden van Wormerland werkbezoeken gebracht aan de Drechtsteden en de BUCH-gemeenten.

Tijdens de conferentie bleek dat niet alle partijen vertegenwoordigd waren of dat raadsleden onvoldoende inzage hadden in wat Bestuurlijke Toekomst kan inhouden, maar ook dat men onvoldoende op de hoogte was van de inhoud en bevindingen van de eerdere onderzoeken. Dat maakte dat het debat vooral over gevoelens ging en niet over feiten.

Een opsomming van uitspraken en/of meningen gedaan tijdens de raadconferentie:

- Raadsleden 'lijken' te weten hoe de inwoners over zelfstandigheid denken. Terwijl daar in beide gemeenten nog nooit onderzoek naar is gedaan.
- De keuze voor zelfstandigheid wordt vooral bepaald door wat de raadsleden NIET willen; "Niet bij Zaanstad want die zijn arrogant en hebben alleen aandacht voor Zaandam". "Niet bij Purmerend want dan wordt de Wijdewormer volgebouwd".
- Wel wordt benoemd;
 - Controle over eigen financiën en ruimtelijke ordening en openheid van besluitvorming,
 - Korte lijnen naar en tevredenheid over raadsleden en bestuur,
 - Tevredenheid over geleverde dienstverlening,
 - Hoog woongenot en tevreden met huidige manier van leven.
- Tegelijkertijd constateren raadsleden dat veel van de zelfstandigheid al is ingeleverd door de vereiste regionale samenwerking op onderdelen en de deelname van de gemeente in vele Gemeenschappelijke Regelingen.

De herhaalde en ook recente problemen met OVER-gemeenten en de gebrekkige samenwerking met de Gemeente Oostzaan heeft het onderwerp Bestuurlijke Toekomst nu prominenter op de agenda gezet. Toch zie je dat de politieke partijen moeite hebben om de realiteit en gevolgen van deze wijze van ambtelijke samenwerking in OVER onder ogen te zien., t.w.:

- de financiële positie die steeds verder onder druk komt te staan,
- de achterstanden die de gemeente meer en meer oploopt bij de uitvoering van beleid en projecten door personeelsgebrek,
- de moeizame positie die de gemeente heeft aan onderhandelingstafels met Amsterdam, Zaanstad en Purmerend.

Vast blijven houden aan die bestuurlijke zelfstandigheid, zal niet tot een oplossing leiden van deze onderliggende problematiek. Er zal iets moeten veranderen. Maar naar aanleiding van een laatste verkenning onder de politieke partijen vinden alleen PvdA, CDA, D'66 en GroenLinks dat het noodzakelijk is dat breder gekeken moet worden dan vasthouden aan zelfstandigheid.

VVD, VLW en POV onttrekken zich aan een verdere verdieping in problematiek en oplossingen en weigeren hun politieke verantwoordelijkheid naar de toekomst te nemen. Dat werd duidelijk tijdens de behandeling van de meerjarenbegroting op 9 november 2020.

6 Visie vanuit het ambtelijk apparaat OVER-Gemeenten

De ambtelijke organisatie van Wormerland (OVER-Gemeenten) is in de loop der jaren een samenwerking aangegaan met vele andere ambtelijke organisaties in de directe regio van Wormerland.

Samenwerking is noodzakelijk omdat de vele vereiste specialismen eenvoudigweg niet meer zelfstandig kunnen worden uitgevoerd. En dat geldt niet alleen voor Wormerland. Alle kleinere gemeenten in de regio werken samen met elkaar en met Zaanstad en Purmerend.

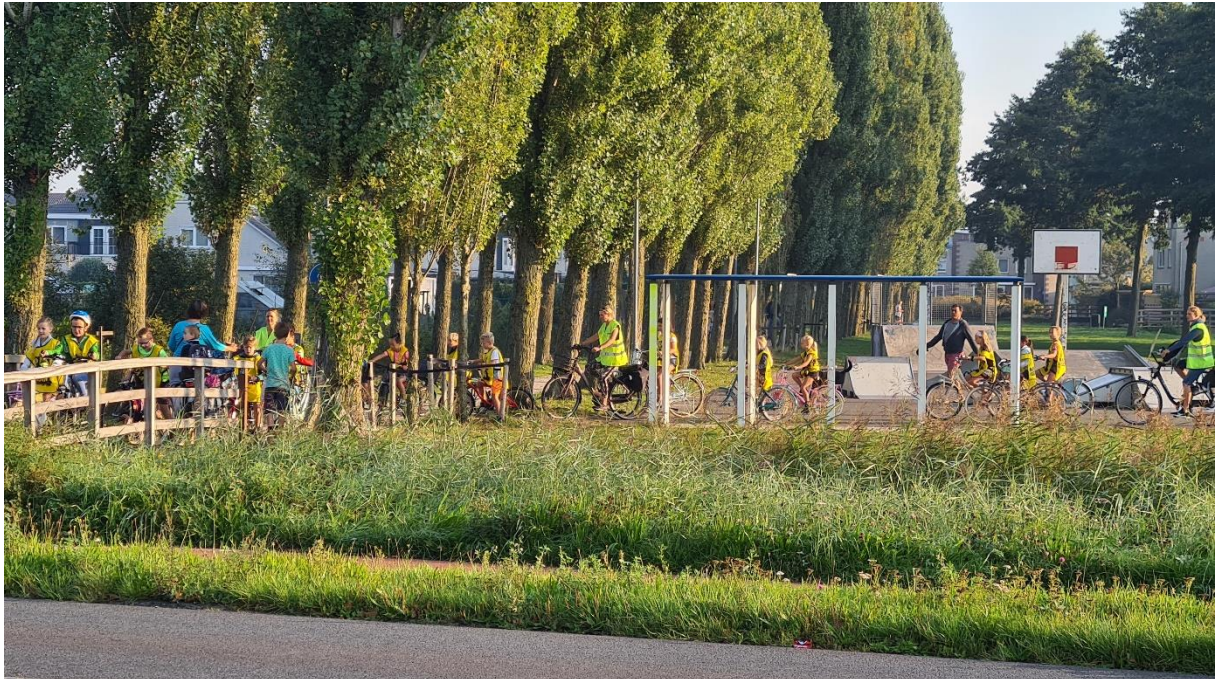
- Voor het sociaal domein wordt de inkoop van jeugdzorg gedaan met Zaanstad, Oostzaan, Landsmeer, Waterland en Edam/Volendam en Purmerend/Beemster. Bovendien sluiten hierbij de gemeenten Amsterdam, Amstelveen en Aalsmeer, Diemen, Uithoorn en Ouderkerk (DUO) aan,
- De inkoop van WMO-contracten is georganiseerd met Zaanstad, Oostzaan, Landsmeer, Waterland en Edam/Volendam,
- Alle gemeenten in Zaanstreek/Waterland (ZaWa) werken samen met de GGD Zaanstreek/Waterland,
- Centrum gemeente Zaanstad doet alles voor ons rondom Werk & Inkomen,
- Alle ZaWa gemeenten maken deel uit van de Veiligheidsregio Zaanstreek/Waterland.
- We maken deel uit van de Metropool Regio Amsterdam waar naast de ZaWa gemeenten ook de zuidelijk van Amsterdam gelegen gemeenten incl. Haarlemmermeer deel van uit maken. Onderwerpen waarop we samenwerken zijn;
 - Woonruimteverdeling
 - Openbaar vervoer
 - Economie
 - Recreatie en Toerisme
 - Bereikbaarheid en subsidies

- Voor de Energie Strategie hebben we een verband met Edam/Volendam, Waterland, Oostzaan en Landsmeer. Daarnaast wordt er veel samengewerkt met Zaanstad en Purmerend op deze onderwerpen,
- De milieutaken zijn uitbesteed aan ODIJmond. Hier maken ook een deel van de ZaWa gemeenten gebruik van. Zaanstad doet dit overigens bij een andere milieudienst,
- De overkoepelende onderwijs besturen zitten in Purmerend en Zaanstad. Het overleg tussen wethouders onderwijs is dus een ZaWa aangelegenheid,
- Belastingen zijn uitbesteed aan gemeenschappelijke regeling Cocensus,
- Er zijn daarnaast nog samenwerkingsverbanden tussen de kleinere ZaWa gemeenten op het gebied van natuurbeheer (o.a. Twiske) en Bodemdaling/Vernatting.

Het losmaken uit onze regio en ambtelijke samenwerking zoeken buiten de regio, zoals o.a. VLW dit voorstelt (BUCH-gemeenten Bergen/Uitgeest/Castricum/Heiloo) lijkt hierdoor onhaalbaar en misschien zelfs ongewenst. Dit geluid horen we ook terug uit de ambtelijke organisatie. Het zou in plaats van minder ambtelijke capaciteit, juist méér ambtelijke capaciteit gaan vergen. Daarnaast zal de bestuurlijke drukte toenemen, zowel voor het college van B&W als voor de gemeenteraad die toezicht moet houden op deze gemeenschappelijke regelingen. We blijven immers fysiek in de Zaanstreek liggen.

In een presentatie van de directeur a.i. van OVER-Gemeenten in oktober, heeft deze duidelijk de vraag gesteld welk perspectief de beide gemeenten Wormerland en Oostzaan voor zich zien: een beheergemeente waarbij alleen standaard dienstverlening (paspoort, vergunning e.d.) wordt geleverd of een gemeente die verder wil ontwikkelen op het gebied van woningbouw, natuur en duurzaamheid. Doorontwikkeling zal dan om een extra financiële impuls vragen. En in beide gevallen is vergaande harmonisatie noodzakelijk en zullen gemeenten hun zo gewenste 'couleur locale' meer moeten loslaten wil men kunnen profiteren van de ambtelijke samenwerking. Wat is dan nog die zelfstandigheid?

7 Visie vanuit onze inwoners

Hoe beleven onze inwoners het functioneren van de gemeente en hoe kijken inwoners naar de toekomst? De eerlijkheid gebiedt dat daar nooit echt onderzoek naar is gedaan. Er zijn geen enquêtes of participatie trajecten geweest. In het vorige hoofdstuk werd hier ook al wat over gezegd.

Begin jaren zeventig was het de intentie dat ook de toenmalige gemeenten Wormer, Jisp en WijdeWormer deel zouden uitmaken van de beoogde fusiegemeente Zaanstad. Door massaal verzet van inwoners zijn Wormer, Jisp en WijdeWormer buiten de fusiegemeente Zaanstad gebleven. Er ontstond een basis van de fusiegemeente Wormerland.

Wat zijn de onderwerpen, die bewoners raken als het gaat om de bestuurlijke toekomst, en wel vanuit het perspectief van groeien naar een nieuwe gemeente (al dan niet via een verdere uitbreiding van OVER) die ontstaat uit de fusie van meerdere gemeenten.

7.1 Financiën

Is er een financieel voordeel te behalen met een fusie van meerdere gemeenten? Je zou denken van wel. Als je fuseert heb je na de fusie minder geld nodig. Er zijn minder burgemeesters nodig, minder wethouders, minder raadsleden en minder kosten voor het gemeentelijk apparaat. Er kunnen misschien gemeentehuizen worden gesloten.

Het rijk bedacht dit ook. Onder leiding van toenmalig PvdA minister Ronald Plasterk werd vanaf 2015 besloten dat alle gemeenten voortaan met minder geld toekonden door te fuseren. Gemeenten kennen dit fenomeen door de zogenaamde opschalingskorting: een korting op de rijksbijdrage die inmiddels is opgelopen tot 1,5 miljard euro en ook voor een kleine gemeente als Wormerland negatieve effecten voor de begroting heeft.

Een onderzoek onder leiding van Maarten Allers, hoogleraar economie van decentrale overheden aan de Rijksuniversiteit Groningen constateerde echter anders. Opschaling heeft geen enkel effect op

de begroting. Bij alle gemeenten die in het verleden een herverdelingstraject hebben doorgemaakt zijn geen substantiële veranderingen in de begroting te ontdekken. Fuseren levert financieel niets op, maar het kost ook niets meer.

Een fusie zal dus niet leiden tot hogere lasten voor de inwoners. Maar ook geen verlaging van de OZB of afvalkostenheffing.

Met de recentelijk aangenomen begroting voor 2021 is duidelijk dat geworden dat een OZB verhoging van 10% noodzakelijk is voor 2021. Maar het meerjarenperspectief is zo mogelijk nog somberder met oplopende tekorten tot ruim boven 1 miljoen euro in 2024. Onze inwoners en ondernemers moeten rekening houden met verdere lastenverhogingen.

7.2 Continuïteit en flexibiliteit

Een gemeente is niet te vergelijken met een bedrijf. Er is geen sprake van een paar diensten of een paar producten. Er is een grote diversiteit van specialismen nodig om alle producten en diensten te kunnen leveren. Van onderhoudsmedewerkers voor de buitenruimte, tot architecten en stedenbouwkundigen. Van vuilnismannen tot vergunningverleners. En van deskundigen op het gebied van jeugdzorg en sociale zekerheid tot aan bestuurskundigen en juristen.

Een kleine organisatie zoals OVER-gemeenten moet op al deze vakterreinen op een of andere wijze kennis en ervaring bezitten om de diensten (vergunningverlening, identiteitsbewijzen) en wettelijke taken (jeugd, participatie en wmo) te kunnen leveren. Dat betekent dat er onder ambtenaren veel éénpitters zijn; één specialist die op de hoogte is van zijn vakterrein. En bij ziekte of vakantie is er dan geen vervanging en stagneert het werk.

Schaalvergroting biedt daar voordelen. Schaalvergroting betekent minder afhankelijkheid van één persoon, betere kennisontwikkeling en afscheid nemen van tunnelvisie of verkoking. De organisatie krijgt er bewegingsvrijheid mee en het personeel kan zich ontwikkelen wat goed is voor het carrièreperspectief en motivatie.

De burger merkt dit in de doorlooptijd van zijn bestelde dienst (paspoort, vergunning, e.d.). Maar ook in de kwaliteit van de geleverde dienst. Continuïteit zal immers ook een effect hebben op expertise en kennisontwikkeling van ambtenaren. Deze aspecten spelen op korte termijn met de introductie van de Omgevingswet een belangrijke rol. De lokale overheid moet met de omgevingswet onze inwoners in het aanvraagproces begeleiden en aanvragers adviseren.

Ook op het gebied van sociale voorzieningen zoals Jeugdhulp, WMO, Schuldhulpverlening en Werk&Inkomen is de juiste kennis noodzakelijk om precies die dienstverlening voor hulpbehoevende inwoners te kunnen inschatten en leveren. Inwoners die een beroep moeten doen op de sociale voorzieningen zijn gebaat bij continuïteit van de medewerkers. Liefst heeft een inwoner een betrouwbare gesprekspartner die hem/haar voor langere tijd ondersteunt.

Maar laten we eerlijk zijn, de meeste inwoners hebben slechts één keer in de 5-10 jaar contact met de gemeente: voor het aanvragen of verlengen van een paspoort of rijbewijs. Voor die burger of inwoner zal het niet zo veel uitmaken of er in een kleine of grote gemeente wordt gewoond. Als het gemeenteloket maar dichtbij is.

8 Opties voor de toekomst van de gemeente Wormerland

In de vorige hoofdstukken is beschreven hoe de huidige situatie is ontstaan. Laten we nu eens een doorkijk geven bij de opties die de gemeente Wormerland heeft om een gemeentelijke dienstverlening voor de inwoners, ondernemers en instellingen te bieden die solide en toekomst vast is.

8.1 Wormerland als zelfstandige gemeente

Waarom zelfstandig blijven! Wat zijn dan de argumenten?

- *De gemeente is dichtbij en de lijnen naar de inwoners zijn kort. De gemeente staat dicht bij haar inwoners, je kunt snel de juiste ingang vinden om een probleem op te lossen, je kunt dichtbij huis een paspoort aanvragen/rijbewijs verlengen, een loszittende stoeptegels melden. Een gemeente passend bij de menselijke maat. Dat zijn de argumenten, maar wat is de praktijk?*

De gemeente Wormerland maakt gebruik van digitale loketten voor alle meldingen woon- en leefomgeving (van zwerfvuil, loszittende bestrating, kapotte lantaarnpaal tot vernieling en overlast). Maar ook voor het melden van (vaar)overlast, melding buitenruimte (onveilige verkeerssituatie/dode dieren/gladheidsbestrijding/onkruidbestrijding etc.), milieuklachten, geluidsoverlast etc. De inwoner meldt en de gemeentelijke organisatie handelt af. De maat/grootte van de gemeente is daarvoor niet bepalend.

- *Inwoners kunnen raadsleden direct benaderen of een wethouder in de supermarkt aanspreken. Inwoners vinden dat prettig. Wat is de praktijk?*

Raadsleden worden over het algemeen telefonisch of digitaal benaderd. De maat van de gemeente is daarvoor niet bepalend. Slechts een beperkt aantal inwoners benadert de wethouder in levenden lijve. Ook daar wordt meestentijds langs digitale weg contact gezocht. De ervaring leert dat een brief aan de wethouder een lange bureaucratische weg bewandelt; daarover wordt regelmatig geklaagd door inwoners. Korte lijnen zijn vooral een populair frame, maar de digitalisering heeft ook hier zijn intrede gedaan.

- *Baas in eigen dorp. OVER-gemeenten beschouwt 90% van de gemeentelijke taken als going concern of basis takenpakket; paspoorten, vergunningen, onderhoud van de buitenruimte, toewijzing voor WMO. De resterende 10% is nieuw beleid en de 'couleur locale'.*

Met name de 'couleur locale' is belangrijk voor inwoners. Contacten met ondernemers, instellingen en vrijwilligersorganisaties zijn van belang en kunnen leiden tot aanpassingen in gemeentelijk beleid. Couleur locale kan geborgd worden via een dorpsraad of contactcommissie met bevoegdheden en budget; samenwerking/fusie met gelijkwaardige partijen is daarvoor vereist. Couleur Locale is een kwestie van goed regelen. En laten we daar in Wormerland nou al veel goede ervaringen mee hebben!

- *Een kleine zelfstandige gemeente kan veel taken niet zelfstandig afwikkelen. Zoals in hoofdstuk 6 is beschreven werkt de gemeente op vrijwel alle terreinen samen met andere instanties.*

Ingeval van verdere inkrimping van de ambtelijke organisatie zullen vele taken bij de gemeente Zaanstad moeten worden ondergebracht, zoals schuldsanering, verstrekking van uitkeringen, begeleiding naar werk, jeugdzorg etc. De zelfstandigheid wordt dan nog verder afgebouwd en zal er wellicht toe leiden dat Zaanstad zich afvraagt wanneer gemeente Wormerland gewoon bij Zaanstad wordt gevoegd.

8.2 Uitbreiding ambtelijke samenwerking OVER-gemeenten

Sinds 2009 wordt uitbreiding van OVER met onder meer Landsmeer en Waterland wenselijk geacht; e.e.a. heeft niet tot resultaat geleid. Landsmeer heeft uitgesproken dat het de taken niet langer meer zelfstandig kan uitvoeren en [heeft de provincie verzocht](#) haar te helpen bij het vinden van een fusiepartner. [Waterland heeft recentelijk uitgesproken](#) geen fusie te willen maar zelfstandig te willen blijven. De gemeente verhoogt hiervoor de belastingen omdat extra financiën noodzakelijk zijn om die zelfstandigheid te borgen; de nijpende financiële situatie, maar ook het gebrek aan perspectief voor de toekomst van Waterland heeft de wethouder financiën recentelijk doen besluiten terug te treden.

8.3 Federatie-gemeente van Landsmeer, Oostzaan, Waterland en Wormerland

De mogelijkheid tot vorming van een federatie staat in de begroting 2021 van Binnenlandse Zaken. Daarmee komt er ruimte voor nieuwe bestuurlijke concepten, zoals het federatiemodel. Het wachten is op geïnteresseerde gemeenten die een federatie willen vormen. Dan kan het ministerie van Binnenlandse Zaken de plannen in detail uitwerken en kijken welke wettelijke bepalingen nodig zijn om een federatie mogelijk te maken.

Een federatie kent 'twee smaken, zo blijkt uit een verkenning uitgevoerd door adviesbureau Berenschot. Het federatiemodel kent 2 smaken: een gemeentelijke en regionale federatie.

Bij een gemeentelijke federatie kan gedacht worden aan een gemeente met een of meerdere kernen met eigen taken en bevoegdheden (vergelijkbaar met de vroegere deelgemeenten). Een regionale federatie wordt gevormd door minimaal 3 gemeenten. Bepaalde taken worden van de afzonderlijke gemeenten overgeheveld naar de regionale federatie. De deelnemende gemeenten blijven zelfstandig. Niet alleen de gemeenteraad, maar ook de federatie kent een rechtstreeks gekozen algemeen bestuur.

Professor Elzinga brak hier in september 2018 in Binnenlands Bestuur een lans voor. Dit concept is gebaseerd op uitstekende ervaringen in het Duitse openbaar bestuur. Binnen de Duitse deelstaten bestaan veel mogelijkheden voor taakdifferentiatie. Het wordt daar in ruime mate aan de deelstaat, de regio's en de gemeenten overgelaten op welke wijze de taken worden verdeeld. En daarbij bestaat ook veel vrijheid om te kiezen voor een adequate democratische en politiek-bestuurlijke inbedding en wel zodanig dat hier geen lacunes ontstaan.

In juli 2019 is in het kader van een Master Bestuurskunde gepubliceerd het rapport *TOEKOMST VOOR DE FEDERATIEGEMEENTE?* (Een vergelijkend kwalitatief onderzoek naar 4 vormen van intergemeentelijk samenwerken van de kant van Radboud universiteit en provincie Utrecht) Onderscheid wordt gemaakt tussen de directe federatiegemeente (federatieraadsleden direct door inwoners gekozen) en indirecte federatiegemeente (federatiegemeenteraadsleden gekozen uit de gemeenteraad). Geconcludeerd wordt dat de indirecte federatiegemeente veel potentie heeft als succesvolle samenwerkingsvorm.

In ons land wordt die lacune steeds groter omdat er op het regionale en bovenlokale niveau geen mogelijkheden bestaan voor vormen van direct gekozen bestuur. Een vierde bestuurslaag zou niet mogen ontstaan. Door grootschalige gemeentelijke herindeling worden de problemen gedeeltelijk verlicht, maar ook die grotere gemeenten worden weer in allerlei opzichten geconfronteerd met deze bovenlokale en regionale problematiek.

Een federatieve gemeente met een direct gekozen algemeen bestuur, waarbij bepaalde gemeentelijke taken (bijv. sociaal domein/omgevingswet etc.) worden overgeheveld naar de regionale federatie, kan de basis vormen voor een eensluidend en krachtig regionaal geluid namens de deelnemende gemeenten. Ook heeft de federatie een positief effect op de samenwerking met andere partijen, zoals ondernemers en maatschappelijke partners die op het niveau van de regio opereren, aldus Berenschot. De gemeenten zelf kunnen zich meer bezighouden met de lokale opgaven.

Nadeel van de federatie kan zijn dat er extra bestuurslaag ontstaat met eigen verantwoordelijkheden en mogelijke afstemmingsproblematiek. Het ministerie gaat de plannen verder uitwerken na aanmelding van geïnteresseerde gemeenten.

8.4 Ambtelijke samenwerking met BUCH

BUCH is de ambtelijke organisatie voor de fusie-gemeente Bergen, de gemeente Uitgeest, de fusie-gemeente Castricum en de gemeente Heiloo. Een grote werkorganisatie die een groot gebied in Noord-Holland bestrijkt. Ook BUCH zoekt naar harmonisatie van de diverse taken van de deelnemende gemeenten. Dat betekent een BUCH-programma voor indeling begroting, 1 centraal servicecentrum, samenwerking aan klimaatdoelen', etc. BUCH beoogt door kwantiteit de kwetsbaarheid van de dienstverlening te verkleinen. Gestreefd wordt naar verhoging van kwaliteit en efficiencywinst. De balies in de 4 gemeentehuizen blijven open.

Aansluiten bij een dominante organisatie als BUCH impliceert dat de gemeente Wormerland zich zal moeten aanpassen aan die organisatie. Het gemeentehuis, het gemeentebestuur wordt bijna een lege huls die op de achtergrond wordt aangestuurd door de werkorganisatie BUCH.

De BUCH-gemeenten opereren in een andere regio dan de gemeente Wormerland. Dat impliceert een andere vervoerregio, andere GGD, andere samenwerkingsverbanden inzake het sociaal domein en veelal andere gemeenschappelijke regeling waaraan de gemeente Wormerland deelneemt. Samenwerking binnen de BUCH zal daardoor minder effectief zijn en niet leiden tot versterking van een krachtig regionaal geluid in de regio Zaanstreek/Waterland.

Verhalen over problemen in de BUCH doen de ronde. De gemeente Uitgeest zou uit de BUCH willen stappen. De kosten van BUCH zijn hoog, m.n. voor de kleine gemeente Uitgeest. Betwijfelt moet worden of de gemeente Wormerland wel past in een groot samenwerkingsverband als BUCH en of dit een oplossing is voor de problemen met OVER en Oostzaan; de stem van Wormerland zal klein zijn t.o.v. Bergen en Castricum.

8.5 Bedrijfsvoeringsorganisatie

Een lichte vorm van samenwerking, sinds 2015 mogelijk op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regeling. Een bedrijfsvoeringsorganisatie kent een enkelvoudig bestuur en dat maakt aansturing eenvoudiger. De samenwerking beperkt zich per definitie tot uitvoering of bedrijfsvoering op het gebied van personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, communicatie en huisvesting. Het gaat om een intergemeentelijke uitvoeringsdienst met een geringe beleidsmatige component. Beleidsmatige keuzes horen thuis bij de gemeente zelf. Een lossere vorm van samenwerking, die de bestuurskracht van Wormerland niet echt zal versterken, alsook niet zal leiden tot versterking van het regionale geluid.

8.6 Fusie met Zaanstad of Purmerend

Een fusie met Zaanstad of Purmerend wordt een ongelijkwaardige fusie; Wormerland sluit aan. Aannemelijk is, dat de fusie gevolgen zal hebben voor het voorzieningenniveau van Wormerland (zwembad, theater, subsidie voor Scwo/dorpshuizen etc.) Zaanstad staat er in 2020 financieel niet goed voor, naar verwachting zullen de negatieve financiële resultaten de komende paar jaar aanhouden. De inwoners van de toenmalige gemeenten Wormer, Jisp en WijdeWormer wezen toetreding tot de fusiegemeente Zaanstad in 1974 massaal af. Fusie met Purmerend kan gezien de lopende fusie met Beemster op zijn vroegst per 2026. Purmerend is op zoek naar bouwlocaties en wil mogelijk bouwen in de polder de WijdeWormer, hetgeen negatieve gevolgen heeft voor het open landschap van de WijdeWormer.

Zowel fusie met Zaanstad als Purmerend zal geen draagvlak hebben onder de bevolking van Wormerland. Ook in de gemeenteraad is geen meerderheid voor een bestuurlijke fusie met een van deze buurgemeenten.

8.7 Bestuurlijke fusie met Landsmeer, Oostzaan en (Waterland)

Het gaat hier om 4 gelijkwaardige gemeenten met een vergelijkbare bevolkingsopbouw en redelijk vergelijkbare identiteit. De 4 gemeenten bestaan uit kleinere kernen en hebben over het algemeen, net als Wormerland, ervaring met dorpsraden, contactcommissies en er zijn veel verenigingen. Veel inwoners zijn voor hun werk afhankelijk van de grote stad of leveren aan de grote stad. De inwoners kunnen het zich permitteren om in het groen te wonen. In alle dorpen is vergrijzing aan de orde.

Dat betekent een groot beroep op de WMO en thuiszorg. De inwoners zijn betrokken bij de gemeenschap en de politiek; dat uit zich in een rijk verenigingsleven met veel aandacht voor sport en cultuur en in een goed netwerk van mantelzorgers en maatjes. Het dorpshuis en de kroeg zijn plekken waar je samen komt. De gemeenten liggen allen midden in een uniek veenweidegebied en open agrarisch landschap. Hoewel landelijk van karakter, hebben ze eenzelfde ligging onder de rook van de metropool Amsterdam en naast de twee voorsteden Purmerend en Zaanstad.

Bestuurlijke fusie van deze kleine gemeenten zou de bestuurskracht kunnen versterken. De ambtelijke organisatie kan toekomstbestendig worden; continuïteit en flexibiliteit van de ambtelijke organisatie zijn beter geborgd. Na de fusie wordt een eensluidend geluid gehoord in de regio. In de gemeenteraad van Wormerland is thans geen meerderheid voor een bestuurlijke fusie, ongeacht welke gemeenten daar deel van uit zouden kunnen maken. Notabene moet op dit moment worden geconstateerd dat de financiële situatie en zeer waarschijnlijk ook de ambtelijke kwalitatieve situatie bij de 4 landelijke gemeenten geen rooskleurige beeld geven wat de kans op een succesvolle fusie vermindert.

9 Visie GroenLinks bestuurlijke toekomst Wormerland

Welke reële opties ziet GroenLinks Wormerland? Waar op zouden wij moeten inzetten als in de raad en in de gemeenschap het gesprek over de bestuurlijke toekomst wordt gevoerd? En wordt dit een verkiezingsitem voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022? Hoe ziet GroenLinks het toekomstperspectief van de regio Zaanstreek-Waterland?.

Welke uitgangspunten zijn voor GroenLinks maatgevend, als het gaat om de bestuurlijke toekomst van Wormerland:

- Samenwerking met perspectief voor de toekomst, met de mogelijkheid tot doorontwikkeling van beheerorganisatie tot service organisatie voor de deelnemende gemeenten.
- Samenwerking ter versterking van een krachtig (en eensluidend) bestuurlijk geluid in de regio.
- Samenwerking ter borging van de dienstverlening aan eigen inwoners.
- Samenwerking zonder bestuurlijke drukte in dagelijks bestuur en algemeen bestuur en een samenwerking die leidt tot grip van de gemeenteraad.
- Samenwerking met gelijkwaardige partners (qua identiteit en cultuur-historische bedding, qua inwonertal, qua ligging in het groende en waterrijke landschap)

-

9.1 Voortzetting Over-gemeenten met Oostzaan

Doorgaan op de huidige voet, d.w.z. voortzetting van de ambtelijke samenwerking met Oostzaan via OVER-gemeenten is niet wenselijk. Sinds het ontstaan van OVER-gemeenten hebben zich diverse structurele problemen voorgedaan, zoals geschetst onder hoofdstuk 3. Daarbij is zowel in 2016 als in 2019 het volledige managementteam verdwenen, met grote negatieve gevolgen voor de financiële positie en het ontstaan van achterstanden bij uitvoering en ontwikkeling van beleid en projecten. Ook speelt de bijkans onoplosbare problematiek van de stemverhouding in het Algemeen Bestuur. OVER-gemeente is duur en zal gezien de geringe omvang slechts kunnen functioneren als beheerorganisatie.

Het komt er op neer, dat OVER-gemeenten bestaande uit Oostzaan en Wormerland:

- *gebaseerd is op een gemeenschappelijke regeling met als kenmerk bestuurlijke drukte en weinig grip van de gemeenteraad.*
- *geen perspectief biedt voor de door ontwikkeling van de ambtelijke organisatie van beheerorganisatie tot ontwikkelorganisatie.*
- *over onvoldoende basis beschikt ter versterking van een krachtig bestuurlijk geluid in de regio Zaanstreek-Waterland.*

9.2 Uitbreiding Over-gemeenten met Landsmeer/Waterland

Uitbreiding van Over-gemeenten met Landsmeer en bij voorkeur Waterland dient nader te worden onderzocht. Maar Landsmeer is alleen te verleiden als een ambtelijke fusie leidt tot een bestuurlijke fusie. En ook de provincie zal als gevolg van de vraag van Landsmeer, vermoedelijk niet instemmen met alleen een ambtelijke fusie. De gemeente Waterland heeft in voorjaar 2020 een meerderheidsbesluit genomen om zelfstandig te blijven.

Ambtelijke samenwerking op basis van de Gemeenschappelijk Regeling Over-gemeenten levert veel bestuurlijke drukte op in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur. Deze bestuurlijke drukte vergroot de kansen op conflicten tussen de bestuurders met negatieve gevolgen voor de slagkracht van de ambtelijke organisatie. Daarenboven heeft de gemeenteraad weinig grip op een gemeenschappelijke regeling als OVER-gemeente. Als Landsmeer wil praten over samenwerking op basis van een gemeenschappelijke regeling en de provincie ondersteunt deze tijdelijke variant, zal dat hoe dan ook betekenen dat er een nieuwe Gemeenschappelijke Regeling moet worden opgesteld.

Het komt er op neer, dat uitbreiding van OVER-gemeenten met Landsmeer en/of Waterland:

- *Gebaseerd is op een gemeenschappelijke regeling met als kenmerk bestuurlijke drukte en weinig grip van de gemeenteraad.*
- *er geen perspectief is van uitbreiding OVER met Landsmeer en Waterland en daardoor geen perspectief op een doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie tot ontwikkelorganisatie.*
- *OVER als gemeenschappelijke regeling niet leidt tot versterking van eensluidend geluid in de regio Zaanstreek-Waterland.*

9.3 Federatie-gemeente Landsmeer, Oostzaan, Wormerland, Waterland

De deelnemende gemeenten behouden hun zelfstandigheid. Daarbij behouden de gemeenten een eigen takenpakket. Een deel van het takenpakket wordt overgeheveld naar de federatie gemeenten, bijv. Sociaal Domein/Omgevingswet etc. Zowel bestuur van de deelnemende gemeenten als van de federatie worden direct of indirect door de inwoners gekozen. Regionale taken zullen bij de federatie gaan komen en dat impliceert versterking van de regionale positie van de deelnemende gemeenten. Het federatiebestuur dient enkelvoudig te zijn teneinde bestuurlijke drukte te voorkomen. Van belang is, dat de inbreng van de diverse gemeenten in het bestuur wordt geborgd. Naar de mening van GroenLinks is het federatiemodel een serieuze optie die nader onderzocht dient te worden. Het federatie model biedt mogelijkheden voor de deelnemende kleine gemeenten en kan op draagvlak rekenen in gemeenteraad en onder inwoners gezien het behoud van de zelfstandigheid van de kleine gemeenten. Er zijn mogelijk rijkssubsidies denkbaar die dit initiatief financieel kunnen ondersteunen. Een federatie-gemeente met de 4 landelijke gemeenten ziet GroenLinks als een haalbare optie.

Het komt er op neer, dat een federatie-gemeente met Landsmeer/Oostzaan/Waterland en Wormerland:

- gebaseerd is op een samenwerking met gelijkwaardige partners, waarbij de deelnemende gemeenten zelfstandig blijven en regionale taken overdragen aan de federatie.*
- de federatie kent een rechtstreeks door de inwoners gekozen bestuur, waarbij raadsleden deel kunnen uitmaken van het bestuur.*
- de ambtelijke organisatie van de federatie gemeente zal zowel federale en lokale taken uitvoeren. De ambtelijke organisatie heeft de potentie door te groeien naar een ontwikkelorganisatie met perspectief voor de toekomst.*
- een federatieraad/-bestuur leidt tot versterking van een eensluidend geluid in de regio Zaanstreek-Waterland.*

9.4 Fusie van de gemeenten Landsmeer, Oostzaan, Wormerland, Waterland

Fusie zal de bestuurskracht van de kleine gemeenten toekomstbestendig maken. Het bestuur van de fusiegemeente wordt rechtstreeks gekozen en bestuurlijke drukte ontbreekt. Alleen de gemeenteraad van Landsmeer heeft zich uitdrukkelijk uitgesproken voor fusie en Waterland heeft in 2020 uitdrukkelijk voor zelfstandigheid gekozen. Daar komt bij dat ook de gemeenteraad van Wormerland niet voor fusie opteert. Dat betekent dat fusiepartners om te komen tot een fusie van minimaal 3 gemeenten ontbreken.

GroenLinks gaat er vanuit, dat draagvlak voor een fusie-gemeente ontbreekt.

10 Welke toekomst ziet GroenLinks voor de gemeente Wormerland

GroenLinks gaat er vanuit, dat perspectief voor OVER-gemeenten (ook na uitbreiding met Landsmeer) ontbreekt, onder meer gezien geschaad vertrouwen en de structuur van de gemeenschappelijke regeling.

Gezien de uitdrukkelijke wens van de gemeenteraden van Oostzaan, Waterland en Wormerland om zelfstandig te blijven biedt de federatieve gemeente perspectief voor de toekomst. De deelnemende gemeenten blijven zelfstandig en versterken hun regionale positie via de federatie-gemeente. GroenLinks is er voorstander van om samen met Landsmeer, Oostzaan en Wormerland en mogelijk Waterland de mogelijkheden voor een federatie-gemeente te onderzoeken door aanmelding bij het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Er ontbreekt thans ieder draagvlak bij de gemeenteraden van Oostzaan, Waterland en Wormerland voor een fusie. Die optie is derhalve niet haalbaar.

Wormerland, november 2020